

Asia: VN/17593/2024

Lausuntopyyntö: luonnos hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne koskien keskeisiä ehdotuksia

Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden lausunto

Työsuojelun vastuualueet haluavat kiinnittää lainvalmistelijan huomiota, siihen että esityksen valmistelussa ei ole katsottu tarpeelliseksi esittää resursointia lisämäärärahaesityksillä valtion vuoden 2025 talousarvioon. Tätä on perusteltu sillä, että tekoälyasetuksen soveltaminen alkaa porrastetusti. Perusteluiden mukaan tämä antaa viranomaisille aikaa valmistautua tuleviin valvontatehtäviin, koska valvottavaa ei niiden osalta ole ennen elokuuta 2026 tai 2027, riippuen siitä minkä tekoälyjärjestelmien valvonnasta on kyse.

Työsuojelun vastuualueet toteavat, että hallituksen esityksen mukaan, tarkoituksena on nimetä kansallisessa lainsäädännössä toimivaltaiset viranomaiset sekä keskitetty yhteyspiste tekoälyasetuksen 70 artiklan 1 ja 2 kohdan edellyttämällä tavalla 2.8.2025 mennessä. Tämän ajankohdan jälkeen toimivaltaiset viranomaiset voisivat antaa toimijoille ohjeita ja neuvoja asetuksen täytäntöönpanosta 70 artiklan 8 kohdan mukaisesti.

Työsuojelun vastuualueiden näkemyksen mukaan tämä tarkoittaa sitä, että viranomaisilla on oltava riittävää osaamista tekoälyjärjestelmiin liittyen, jotta neuvontaa ja ohjausta voidaan antaa talouden toimijoille. Hallituksen esityksessä on tunnistettu se seikka, että työsuojelun vastuualueilla ei ole tekoälyasetuksen valvonnan edellyttämää tekoälyteknologian, kyberturvallisuuden tai näihin liittyvien säädösten ja standardien tuntemusta. Tämän vaadittavan osaamisen hankkiminen on aloitettava jo hyvissä ajoin ennen kuin neuvonta ja ohjaus tehtävät alkavat, jolloin tarvitaan varmasti esimerkiksi hallinnon ulkopuolisia asiantuntija- ja koulutuspalveluita. Tästä syystä työsuojelun vastuualueet esittävät, että lainvalmistelija tarkastelisi lisämäärärahojen resursointia uudelleen.

Työsuojelun vastuualueet pitävät hyvänä asiana sitä, että työsuojelun vastuualueet ovat tunnistettu myös perusoikeuksia suojeleviksi viranomaisiksi, vaikka esityksessä on katsottu, että asetuksen täytäntöönpanoa koskevassa kansallisessa lainsäädännössä näitä viranomaisia ei ole tarpeen erikseen nimetä. Tämä mahdollistaa työsuojelun vastuualueiden nykyisen toimivallan puitteissa tekoälyasetuksen 77 artiklan mukaisissa valvontatilanteissa tarvittavien tietojen saamisen valvontatoimien toteuttamista varten.

Työsuojelun vastuualueet pitävät hyvänä asiana sitä, että tekoölyasetuksen markkinavalvontatehtävät ovat hajautettu nykyisten markkinavalvontatehtävien mukaisesti tuotesektoreittain. Työsuojelun vastuualueet valvovat nykyisellään ammattikäyttöön tarkoitettuja koneita ja henkilönsuojaimia sekä köysiratalaitteistoja. Markkinavalvontatehtävät linkittyvät myös työsuojelun vastuualueiden työpaikoilla tehtävään työsuojelunvalvontaan. Tästä työpaikoilla tehtävästä valvonnasta nousee esille myös koneisiin ja henkilönsuojaimiin liittyviä markkinavalvontatapauksia, joten on järkevää, että työsuojelun vastuualueet ovat markkinavalvontaviranomaisia myös köysiratalaitteistoihin, koneisiin ja henkilönsuojaimiin liittyvien suuririskisten tekoölyjärjestelmien osalta.

Työsuojelun vastuualueet haluavat kuitenkin kiinnittää lainvalmistelijan huomion siihen, että hallituksen esityksessä on esitetty, että työsuojeluviranomaiset, eli sosiaali- ja terveysministeriö ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet, olisivat markkinavalvontaviranomaisia, jos tekoölyjärjestelmä on tarkoitettu käytettäväksi tuotteen turvakomponenttina tai tekoölyjärjestelmä on itse tuote, joka kuuluu asetuksen I liitteen A jakson 8 kohdassa tarkoitetun unionin yhdenmukaistamislainsäädännön alaan koskien henkilönkuljetukseen tarkoitettuja köysiratalaitteistoja, tai joka kuuluu I liitteen A jakson 1 ja 9 kohdassa tarkoitetun unionin yhdenmukaistamislainsäädännön nojalla työsuojelun valvonnan alan henkilönsuojaimia ja konedirektiivin mukaisia tuotteita sääntelevän kansallisen lainsäädännön soveltamisalaan. Markkinavalvontaviranomaisten valvonnan toimenpiteistä säädettäisiin markkinavalvontalain 3 luvussa. Ehdotettavan lakimuutoksen tarkoituksena on varmistaa, että ehdotettavan lain nojalla toimivaltaiseksi tulevilla viranomaisilla on kaikki markkinavalvonta-asetukseen perustuvat markkinavalvontalaissa säädetyt toimivaltuudet tekoölyjärjestelmien valvontaa koskevien tehtäviensä hoitamiseksi.

Työsuojelun vastuualueiden näkemyksen mukaan tästä saa sellaisen käsityksen, että sosiaali- ja terveysministeriöllä sekä työsuojelun vastuualueilla olisi yhtenevä toimivalta. Mikäli näin on tarkoitettu, niin tämä poikkeaisi merkittävällä tavalla siitä, miten toimivalta jakaantuu nykyisellään markkinavalvontatehtävissä sosiaali- ja terveysministeriön sekä työsuojelun vastuualueiden välillä.

Työsuojelun vastuualueiden toimivallasta markkinavalvontatehtävissä säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistä annetussa laissa 44/2006. Käytännössä työsuojelun vastuualueiden tarkastajat voivat markkinavalvontatehtävissä antaa talouden toimijoille toimintaohjeita puutteiden korjaamiseksi. Tarkastaja voi vaatia talouden toimijaa toimittamaan valvonnassa tarvittavia asiakirjoja kehotuksella. Mikäli tuotteessa on merkittäviä puutteita, niin tarkastaja voi määrätä väliaikaisen luovuttamiskiellon, jonka jälkeen työsuojelun vastuualueen on siirrettävä asian käsittely kiireellisenä sosiaali- ja terveysministeriöön. Sosiaali- ja terveysministeriön toimivalta on tällä hetkellä vastaava kuin markkinavalvontalain 3 luvussa on säädetty. Näiltä osin työsuojelun vastuualueet pyytävät lainvalmistelijaa täsmentämään sitä, miten suuririskisten tekoölyjärjestelmien markkinavalvonnan toimivaltuuksien on tarkoitus jakaantua sosiaali- ja terveysministeriön sekä työsuojelun vastuualueiden välillä.

Edelleen työsuojelun vastuualueet pyytävät lainvalmistelijaa tarkastelemaan sitä, että onko suuririskisten tekoölyjärjestelmien markkinavalvonnan toimivaltuuksista työsuojelun vastuualueiden osalta tarkoituksenmukaista säätää markkinavalvontalaissa. Tämä siksi, että nykyisin markkinavalvontalaissa ei säädetä työsuojelun vastuualueiden markkinavalvonnan toimivaltuuksista, vaan toimivaltuudet on säädetty laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta. Työsuojelun vastuualueiden näkemyksen mukaan myös työsuojelun vastuualueiden toteuttaman suuririskisten tekoölyjärjestelmien markkinavalvonnan

toimivaltuuksista olisi tarkoituksen mukaisempaa säätää laissa työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta.

Lausuntonne koskien vaikutusten arviointia

-

Lausuntonne koskien säännöskohtaisia perusteluita

-

Lausuntonne koskien pykälää

-

Muut kommentit HE -luonnoksesta

-

Jos organisaationne toimii tiedonhallintalain (906/2019) tarkoittamana tiedonhallintayksikkönä, mitkä ovat näkemyksenne hallituksen esityksen luonnoksen 4.2.6. kappaleeseen ”Tiedonhallinnan muutosvaikutukset” organisaationne koskevan tiedonhallinnan osalta?

-

Toimiiko organisaationne tai edustamanne yritys tekoälyasetuksen tarkoittamana toimijana, ja jos toimii, millä tavoin katsotte, että asetus ja ehdotettavat lait vaikuttavat organisaatioonne tai yritykseenne?

-

Tarnaala Eerik
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Lukkari Teemu
Etelä-Suomen aluehallintovirasto - työsuojelun vastuualue